

กระบวนการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

Teacher's ability development process in integrated student-centered learning
management through participatory action research

ณัชชา สอนสมฤทธิ์*

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกระบวนการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูศูนย์การศึกษาอนุเคราะห์ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนพัฒนาตนเองของครู ID Plan แบบบันทึกการนิเทศ แบบบันทึกการประชุม แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ แบบสังเกตการสอน และแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ครูสามารถจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษามีผลการทดสอบระดับชาติ (N - NET) สูงกว่าระดับประเทศเกือบทุกสาระการเรียนรู้ทุกระดับชั้น และปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลให้การพัฒนารุดผล คือ ความร่วมมือ ความมุ่งมั่น และความตั้งใจจริงของกลุ่มเป้าหมาย และอาศัยกระบวนการและวิธีการพัฒนาที่หลากหลาย ผลการพัฒนาสามารถพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการออกแบบ และนำวิธีการสอนที่หลากหลายมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

คำสำคัญ: กระบวนการพัฒนาศักยภาพครู, การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

*ผู้อำนวยการ ศูนย์การศึกษาอนุเคราะห์และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงใหม่

Abstract

The purpose of this study was to create teacher's ability development process in integrated student - centered learning management through participatory action research. The target group was 25 teachers in Chom Thong District Non-Formal and Informal Education Center, Chiang Mai Province. Research instrument was teacher's Individual Development Plan (ID Plan), supervision logbook, meeting logbook, Multiple choice Item tests, interview form, Workshop Observation form, Teaching Observation form and learning management plan assessment form.

The results showed that teacher's ability development in integrated student - centered learning management through participatory action research achieved research's objectives. Teachers were able to perform integrated student-centered learning management effectively, The National Education Test (N - NET) result was higher than the national level average score in almost every subject and every level. The Important factors that contributed to the achievement were collaboration, commitment and earnestness of the target group, using various development process and methods. Teachers were able to perform integrated student-centered learning management by designing and implementing a variety of methods causing learners to have higher learning achievement.

Keyword: Teacher's ability development process, Integrated student - centered learning management, Integrated learning management plan

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 5 หน้าที่ของรัฐโดยได้กำหนดแนวนโยบายพื้นฐานว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และหมวด 16 การปฏิรูปประเทศไทย จ. ด้านการศึกษา (4) ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความถนัด ยึดหลักการ เป้าหมาย แนวคิด เกี่ยวกับหลักการจัดการศึกษา 1) หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนทุกคน ทุกช่วงวัย ตั้งแต่เด็กปฐมวัย วัยเรียน วัยทำงาน และผู้สูงวัยมีโอกาสในการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้แต่ละบุคคลได้พัฒนาตามความพร้อมและความสามารถให้บรรลุขีดสูงสุด มีความรู้ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการดำรงชีวิต และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมรวมทั้งมีสมรรถนะในการทำงานเพื่อการประกอบอาชีพตามความถนัดและความสนใจ และ 2) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) เป็นการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนกลุ่มปกติ กลุ่มด้อยโอกาสที่มีความยากลำบาก และขาดโอกาส

เนื่องด้วยสภาวะทางเศรษฐกิจและภูมิสังคม และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ก็ได้กำหนดความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาว่า ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข หมวด 4 กำหนดแนวการจัดการศึกษา มาตรา 23 กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมในแต่ละระดับการศึกษา และในมาตรา 24 (4) ได้กำหนดไว้ว่า “การจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม ที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา” และตามปฏิญญาว่าด้วยการจัดการศึกษาของยูเนสโก ซึ่งประชากรทุกคนต้องมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 2) ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี และ 3) ทักษะชีวิตและอาชีพ

ในการจัดการศึกษาดังกล่าว ครูมีบทบาทสำคัญเพราะครูเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด มีหน้าที่จัดกระบวนการเรียนรู้ อบรมสั่งสอนผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงาม ให้เป็นผู้มีความรู้ มีทักษะความสามารถในการเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ครูจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข คุณภาพของครูผู้สอนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน มีข้อค้นพบจากงานวิจัยของกลุ่มประเทศองค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD: Organization for Economic and Co - operation Development) ที่พบว่า นักเรียนที่มีโอกาสได้เรียนรู้กับครูที่สอนเก่ง จะมีพัฒนาการที่ก้าวหน้ามากกว่านักเรียนที่เรียนกับครูที่สอนไม่เก่งถึง 3 เท่า (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557) บทวิเคราะห์สถานภาพการพัฒนาครูทั้งระบบและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาครูเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนต้องเรียนเอง ครูไม่ต้องสอนแต่ต้องออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวก (Facilitate) ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จากการลงมือทำ การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องเตรียมคนออกไปทำงานที่ใช้ความรู้ (Knowledge Worker) และเป็นบุคคลพร้อมเรียนรู้ (Learning Person) มนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นบุคคลพร้อมเรียนรู้และเป็นคนทำงานที่ใช้ความรู้ ดังนั้นทักษะที่สำคัญที่สุดในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นทักษะของการเรียนรู้ (Learning Skills) เพราะต้องเตรียมคนไปเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรง พลิกผัน และคาดไม่ถึง

การพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการที่สำคัญของการบริหารงานบุคคลจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มศักยภาพของบุคลากรในการปฏิบัติงานให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะและประสบการณ์ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ ในการพัฒนาบุคลากรครู ผู้บริหารจะต้องดำเนินการพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน/ผู้รับบริการ สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองอุดมการณ์การจัดการศึกษา

ตลอดชีวิต และการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญา “คิดเป็น” เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตและสังคม มีการบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม ศิลธรรม และวัฒนธรรม มุ่งสร้างพื้นฐานการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และพัฒนาความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ

สภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันของศูนย์การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ปีการศึกษา 2560 มีผู้เรียน จำนวน 810 คน บุคลากรครูสายบริหาร จำนวน 1 คน บุคลากรครูสายปฏิบัติการสอน จำนวน 25 คน แยกเป็น ข้าราชการครู จำนวน 1 คน พนักงานราชการ จำนวน 24 คน ครูส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และครูบางคนไม่มีวุฒิทางการศึกษา ไม่จบตามเอกสาขาวิชาที่สอน และครูต้องรับผิดชอบสอนในทุกรายวิชาที่ผู้เรียนลงทะเบียนเรียน ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นประชากรวัยแรงงาน เป็นผู้พลัดและขาดโอกาสทางการศึกษา มีความหลากหลายทั้งอายุ เพศ วัย และสภาพทางเศรษฐกิจค่อนข้างยากจน มีรายได้น้อย ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำสวนลำไย ทำนา ทำไร่ และผู้เรียนบางส่วนเป็นผู้เรียนที่ออกมาจากระบบโรงเรียนกลางคืน แต่ละคนมีสภาพปัญหาทางครอบครัว เช่น พ่อแม่แยกทางกัน อาศัยอยู่กับตายาย บางคนตั้งครรภ์ระหว่างวัยเรียน และบางคนอยู่ในสถานฟื้นฟูและบำบัด ยาเสพติด ฯลฯ และจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ผลการประเมินจำแนกตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ มีผลการประเมินมีค่าคะแนน 88.28 อยู่ในระดับดี ซึ่งผู้ประเมินได้นำเสนอจุดที่ควรพัฒนาไว้ ดังนี้

1. ด้านผลการจัดการศึกษา ดังนี้

1.1 ผู้เรียนมีความหลากหลายในความรู้ขั้นพื้นฐาน ต่างวัย ต่างประสบการณ์

1.2 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต้องปรับปรุงตัวน 2 กลุ่มสาระ จึงควรมีโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สถานศึกษายังไม่ได้วิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพครู และยังไม่ได้นำผลการประเมินคุณภาพของครูมาใช้ในการพัฒนาให้ตรงกับสภาพปัญหาของครูแต่ละคน ซึ่งทำให้จัดกระบวนการเรียนรู้ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย และได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาสถานศึกษา ดังนี้

2.1 ด้านผลการจัดการศึกษา สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ จากการค้นคว้าพัฒนาความคิด โดยการทำงานเป็นกลุ่ม จัดทำโครงการที่มีความหลากหลายในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และพัฒนาต่อยอดความคิด เพื่อนำความรู้มาปรับใช้ในการเรียนของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และควรจัดสื่อการเรียนด้านการส่งเสริมวิเคราะห์ให้เพียงพอต่อผู้เรียน

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สถานศึกษาควรให้ครูจัดทำแผนพัฒนาตนเอง เพื่อสำรวจสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน และสมรรถนะการทำงาน ซึ่งจะช่วยให้ทราบปัญหาที่แท้จริง และดำเนินการพัฒนาตามลำดับความสำคัญของปัญหา (ศูนย์การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภोजอมทอง, 2558) และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non - Formal National Educational Test: N-NET) ครั้งที่ 1 ปีการศึกษา 2560 พบว่า ระดับประถมศึกษา ทุกสาระการเรียนรู้ มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทุกสาระ

การเรียนรู้ มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มี 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ มีผลคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ มี 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ มีผลคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ และผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ประจำปี 2560 พบว่า มีค่าคะแนน 88.33 อยู่ในระดับดี ซึ่งสถานศึกษาได้นำเสนอจุดที่ควรพัฒนาไว้ ดังนี้ 1) ด้านผลการจัดการศึกษา สถานศึกษาควรจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์เป็น และ 2) ด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษาควรจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์เป็น ศูนย์การเรียนนอกระบบระดับการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอจอมทอง ได้นำข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (N - NET) และผลการประเมินตนเองมาพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และนำมาพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการศึกษาสภาพปัญหาของครูในการจัดการเรียนรู้ มีการนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ และการสะท้อนปัญหาในการปฏิบัติการสอน และสมรรถนะในการปฏิบัติงานเพื่อให้ทราบปัญหาที่แท้จริงของครู และดำเนินการพัฒนาตามลำดับความสำคัญของปัญหาเกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการรู้และพัฒนาทักษะการคิดให้เกิดการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และพัฒนาในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

ผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการศูนย์การเรียนนอกระบบระดับการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอจอมทองตระหนักถึงความสำคัญที่จะพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ซึ่งกระบวนการดังกล่าวได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาให้ครูได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในเรื่องประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ และเพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะสามารถจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมั่นใจ เกิดประสิทธิภาพ ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้มาตรฐานบรรลุจุดมุ่งหมายตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อีกทั้งเป็นการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้เพิ่มสูงขึ้น และส่งผลให้คะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non - Formal National Educational Test: N - NET) สูงขึ้นเป็นลำดับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกระบวนการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูที่ปฏิบัติการสอนหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอจอมทอง ปีงบประมาณ 2561 – 2562 จำนวน 25 คน

ระเบียบวิธีวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 แผนพัฒนาตนเอง (Individual Development Plan: ID Plan) ของสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

1.2 แบบบันทึกการนิเทศ

1.3 แบบบันทึกการประชุม แบบฟอร์มตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ

1.4 แบบทดสอบ จำนวน 2 ฉบับ ดังนี้

1.4.1 เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ ถูกหรือผิด จำนวน 30 ข้อ

1.4.2 เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิจัยในชั้นเรียน จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบถูกหรือผิด จำนวน 20 ข้อ

1.5 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายหลังการพัฒนา

1.6 แบบสังเกต จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่

1.6.1 ฉบับที่ 1 ใช้สังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายระหว่างการพัฒนา

1.6.2 ฉบับที่ 2 ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายขณะปฏิบัติการสอน

1.7 แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดค่าคะแนนของช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ

2. การหาคุณภาพเครื่องมือ

การหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ มีผู้เชี่ยวชาญทำหน้าที่พิจารณาและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำเครื่องมือ จำนวน 5 ท่าน

3. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การจัดกระทำข้อมูล นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแผนพัฒนาตนเอง แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบบันทึกการนิเทศ มาตรวจสอบคุณภาพข้อมูลตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการตามกรอบการวิจัยแล้วนำมาเรียบเรียงในเชิงพรรณนาต่อไป

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ นำข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบ แบบสังเกต และแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วตรวจให้คะแนนและนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การให้คะแนน

3.2.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลตลอดกระบวนการวิจัย โดยใช้การตรวจแบบสามเส้า (Triangulation) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย (Methodological Triangulation) แล้วหาความสัมพันธ์ของข้อมูลเพื่อกำหนดทิศทาง (Trend) และสร้างข้อสรุป และนำเสนอโดยการอิงกรอบการศึกษาโดยการบรรยาย (Narrative Form) พร้อมอ้างอิงข้อมูลที่เป็นที่มาของข้อสรุป การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยเลือกเครื่องมือที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้และเทคนิคที่ใช้เป็นเทคนิคเชิงคุณภาพ (Qualitative Technique) โดยการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญอย่างเป็นระบบ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยวงรอบที่ 1

ผลการศึกษาระบบการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยวงรอบที่ 1 พบว่า

1. ผลการวางแผน (Planning: P) การศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันพบว่า ครู มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะรูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูจึงควรได้รับการพัฒนาศักยภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจากการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อร่างกระบวนการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ได้สังเคราะห์ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ข้อสรุปกระบวนการพัฒนา ประกอบด้วย 1) ขั้นสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการพัฒนา 2) คัดเลือกวิธีการพัฒนา 3) ขั้นการดำเนินการพัฒนา ประกอบด้วย (1) การให้ความรู้ (2) การนำความรู้ไปใช้ (3) การนิเทศติดตาม และ (4) การประเมินผล และ 4) ขั้นวิเคราะห์และสรุปผลการพัฒนา

2. ผลการปฏิบัติตามแผน (Action: A) การนำแผนปฏิบัติการไปสู่การปฏิบัติโดยผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายได้ร่วมกันดำเนินการพัฒนาตามกระบวนการ ขั้นตอนการให้ความรู้ พบว่า

2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง กลุ่มเป้าหมายรู้จักวิธีการวิเคราะห์ตนเองสามารถกำหนดวิธีการและวางแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้

2.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจในหลักการทฤษฎีและแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามขั้นตอนของ ONIE MODEL บรรลุเป้าหมายในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ แต่ยังมีครูบางส่วนยังไม่ค่อยเข้าใจในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามขั้นตอน ONIE MODEL และยังไม่สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่สอนเข้ากับสภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนได้

2.3 การศึกษาดูงาน พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับบริบทของสถานศึกษา และสามารถจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ผลการสังเกตผล (Observation: O) พบว่า กลุ่มเป้าหมายเห็นความสำคัญของการนิเทศว่าสามารถช่วยให้เกิดความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ และการนิเทศภายในยังเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับกลุ่มเป้าหมาย ส่วนที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข คือ กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 3 คน ยังไม่ผ่านเกณฑ์ประเมินจะต้องดำเนินการศึกษาหรือคัดเลือกวิธีการพัฒนาตามกระบวนการพัฒนาศักราชครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมต่อไป

4. ผลการสะท้อนผล (Reflection: R) กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อกระบวนการพัฒนาศักราชครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวม พบว่า

4.1 ได้มีโอกาสและพัฒนาตนเองอย่างจริงจัง

4.2 ได้รับการพัฒนาตนเองในด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้

4.3 ปัจจัยความสำเร็จในการวิจัยวงรอบที่ 1 ประกอบด้วย ความร่วมมือและมุ่งมั่นตั้งใจของกลุ่มเป้าหมาย

4.4 การบริหารจัดการที่เป็นระบบของผู้บริหาร มีประโยชน์ต่อการพัฒนาครู โดยให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี

4.5 การดำเนินการในวงรอบที่ 1 เกิดประโยชน์อย่างมากมิใช่เพียงการพัฒนาศักราชครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเท่านั้น หากแต่เกิดประโยชน์ต่อคุณภาพการศึกษาทุกด้าน เป็นการสะท้อนข้อเท็จจริงที่ว่า “ครู คือ กลไกสำคัญของการพัฒนา” และผู้รับประโยชน์โดยตรงก็คือผู้เรียนนั่นเอง

5. ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการสะท้อนผลในครั้งนี้และเป็นข้อเสนอที่ควรดำเนินการในวงรอบที่ 2 ของการวิจัย ประกอบด้วย

5.1 กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 3 คน ที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ประเมิน ควรมีการสังเกตการนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ว่าสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้หรือไม่ และควรใช้ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน หรือระบบกลุ่มในการทำงาน โดยกำหนดให้ครูในกลุ่มที่เก่ง และเข้าใจขั้นตอนการเขียนแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ (ONIE MODEL) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญร่วมเป็นพี่เลี้ยงคอยดูแล ช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด ควรมีการเสริมแรงให้กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติตามแผน และควรมีการปรับเปลี่ยนวิธีการนิเทศเป็นนิเทศแบบคลินิก (Clinical Supervision) ซึ่งเป็นกระบวนการนิเทศการสอนเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยตรง

5.2 กระบวนการพัฒนาศักราชครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการวิจัยวงรอบที่ 2 ควรยกระดับสำรวจสภาพ ความต้องการพัฒนา และชี้ให้เห็นชัดว่ากลุ่มเป้าหมายที่ไม่ผ่านการประเมิน ควรดำเนินการในชั้นศึกษาและคัดเลือกวิธีการพัฒนา ซึ่งการให้ความรู้ชี้ให้เห็นเพิ่มกิจกรรมการศึกษาเอกสาร การประชุมเชิงปฏิบัติการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วย One Plan One Page Management การอบรมพัฒนาบุคลากรด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน การเสริมแรงเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ และใช้กระบวนการนิเทศแบบคลินิก ตามข้อเสนอข้างต้น

5.3 ความสำเร็จของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยกระบวนการความร่วมมือ ร่วมใจ และมีเป้าหมายเดียวกัน คือ คุณภาพผู้เรียน จึงจะประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าประสงค์ได้

ผลการวิจัยวงรอบที่ 2

การวิจัยในวงรอบที่ 2 ดำเนินการวิจัยในปีงบประมาณ 2562 พบว่า

1. การปรับปรุงพัฒนากระบวนการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวบรวมข้อมูลจากการสะท้อนผลการวิจัยในวงรอบที่ 1 มาปรับปรุง แก้ไข และนำมาพัฒนาในวงรอบที่ 2 และดำเนินการวางแผนพัฒนาในส่วนที่ต้องปรับปรุงแก้ไขให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายได้ร่างกระบวนการพัฒนาประกอบด้วย 1) ขั้นตอนเลือกวิธีการพัฒนา 2) ขั้นตอนดำเนินการพัฒนา ประกอบด้วย (1) การให้ความรู้ (2) การนำความรู้ไปใช้ (3) การเสริมแรง (4) การนิเทศติดตาม และ (5) การประเมินผล และ 3) ขั้นตอนวิเคราะห์และสรุปผลการพัฒนา

2. ผลการวางแผน (Planning: P) ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายร่วมกันประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวางแผนใหม่ (Re - Planning) จำนวน 1 วัน โดยนำข้อมูลจากการสะท้อนผลการวิจัยในวงรอบที่ 1 มาปรับปรุงแก้ไขที่ต้องนำมาพัฒนาในวงรอบที่ 2 และดำเนินการวางแผนพัฒนาในส่วนที่ต้องปรับปรุง แก้ไขให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. ผลการปฏิบัติตามแผน (Action: C) ดำเนินการในปีงบประมาณ 2562 โดยนำแผนไปสู่การปฏิบัติเพื่อบรรลุผลตามกระบวนการที่ร่วมกันกำหนดไว้ระหว่างผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายตามขั้นการวางแผน (Planning: P) ได้แก่ 1) การศึกษาเอกสาร 2) การประชุมเชิงปฏิบัติการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย One Plan One Page Management 3) การอบรมพัฒนาบุคลากรด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน 4) การเสริมแรง และ 5) การนิเทศแบบคลินิก โดยกระบวนการจัดกิจกรรมคล้ายคลึงกับการวิจัยในวงรอบที่ 1 ขั้นการปฏิบัติตามแผน (Action: A) เป็นการดำเนินการปฏิบัติตามแผนใหม่ (Re - Acting) ร่วมกันดำเนินการตามแผนอย่างมุ่งมั่นตั้งใจพัฒนา ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การดำเนินการที่เพิ่มเติมจากการวิจัยวงรอบที่ 1 กลุ่มเป้าหมายทุกคนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ One Plan One Page Management และสามารถจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังรายละเอียดการดำเนินงานต่อไปนี้

3.1 จัดหาเอกสารสื่อความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้กับกลุ่มเป้าหมายอ่านเพิ่มเติม

3.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วย One Plan One Page Management จำนวน 1 วัน เพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้

3.3 การอบรมพัฒนาบุคลากรด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน จำนวน 2 วัน โดยเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการ ทฤษฎี ระเบียบวิธีวิจัย

3.4 ผู้วิจัยใช้การเสริมแรงเพื่อกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเชื่อมโยงเนื้อหาสาระรายวิชาเข้ากับสภาพบริบท วิถีชีวิต และศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการกำหนดเป้าหมายครูที่มีผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้าสอบคิดเป็นร้อยละ 100 และครูที่มีร้อยละของผู้สอบผ่านคิดเป็นร้อยละ 90 ขึ้นไป จะได้รับเกียรติบัตรจากสถานศึกษาและสำนักงาน กศน. จังหวัดเชียงใหม่

3.5 ผู้วิจัยใช้การนิเทศแบบคลินิก เพื่อกระตุ้นให้ครูนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกำหนดให้มีการสาธิตการสอนระหว่างเพื่อนครู และร่วมกันวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของกลุ่มเป้าหมายเป็นรายบุคคล และให้คำแนะนำทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้มากขึ้น

สรุปผลการดำเนินการตามแผนการดำเนินงาน โดยในการประชุมประจำเดือน มีการรายงานและนำเสนอผลงานการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในวงรอบที่ 1 และในวงรอบที่ 2 กลุ่มเป้าหมายนำสู่การปฏิบัติในห้องเรียนดำเนินการอยู่ในระดับที่น่าพอใจ ซึ่งใช้เวลา 2 ปีงบประมาณ โดยสามารถพัฒนาศักยภาพของครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ ครูมีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งผลให้สถานศึกษามีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน N - NET สูงขึ้น

4. ผลการสังเกตผล (Observation: O)

กระบวนการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการวิจัยวงรอบที่ 2 นี้ มีกิจกรรม 2 ลักษณะ คือ 1) กิจกรรมที่ดำเนินการซ้ำ และต่อเนื่องจากวงรอบที่ 1 และ 2) กิจกรรมที่ร่วมกันพิจารณาและกำหนดขึ้นมาใหม่ ผลการสังเกต พบว่า กลุ่มเป้าหมายสามารถจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยนำวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายตามบริบทของแต่ละรายวิชาและสาระการเรียนรู้ เช่น การจัดการเรียนรู้รูปแบบโครงงาน การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม การใช้สื่อเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีรายงานผลการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

5. ผลการสะท้อนผล (Reflection)

การจัดกิจกรรมในวงรอบที่ 2 ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายได้ดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

5.1 กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ ทฤษฎี และจัดการการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

5.2 กลุ่มเป้าหมายสามารถออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ด้วย One Plan One page Management ได้

5.3 กลุ่มเป้าหมายสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามขั้นตอนของ ONIE MODEL ได้

5.4 กลุ่มเป้าหมายสามารถเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ สรุปองค์ความรู้ได้ มีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง และมีการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหา ส่งผลผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

5.5. ผู้วิจัย กลุ่มเป้าหมาย และผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

5.6 กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาตนเอง ได้เรียนรู้อย่างมีความสุข

5.7 กลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองและการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

5.8 กลุ่มเป้าหมายแต่ละคนมีการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบมากขึ้น

ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายร่วมกันวิเคราะห์และวิพากษ์ผลการดำเนินการวิจัยกระบวนการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมร่วมกัน สรุปอภิปรายผลการวิจัย และพิจารณาความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ โดยสามารถสังเคราะห์เป็นประเด็นหลักได้ ดังนี้

1. กระบวนการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ครั้งนี้มีผลการดำเนินการเป็นที่น่าพอใจ คือครูสามารถจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. สถานศึกษามีผลการทดสอบระดับชาติด้านการศึกษาของระบบโรงเรียน (N - NET) ที่สูงขึ้น

3. การพัฒนาบรรลุผลเนื่องจากปัจจัยสำคัญ คือ ความร่วมมือ ความมุ่งมั่น และความตั้งใจจริงของกลุ่มเป้าหมาย โดยอาศัยกระบวนการพัฒนาและวิธีการพัฒนาตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขั้นสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนา

3.2 ขั้นศึกษาและคัดเลือกวิธีการพัฒนา

3.3 ขั้นการดำเนินการพัฒนา ประกอบด้วย

3.3.1 การให้ความรู้

1) การเรียนรู้โดยการชี้แนะตนเอง

2) การศึกษาเอกสาร

3) การประชุมเชิงปฏิบัติการ

4) การศึกษาดูงาน

5) การอบรมพัฒนา

3.3.2 การนำความรู้ไปใช้

1) การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วย One Plan One Page Management

3) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.3.3 การเสริมแรง

- 1) เกียรติบัตรประกาศยกย่องชมเชย
- 2) การให้ขวัญและกำลังใจ

3.3.4 การนิเทศติดตาม

- 1) การนิเทศภายใน
- 2) การนิเทศแบบคลินิก

3.3.5 การประเมินผล

4. ชั้นวิเคราะห์และสรุปผลการพัฒนา

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยกระบวนการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีผลการวิจัยที่เป็นประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการวางแผน พบว่า จากการศึกษาสภาพปัญหา ครูควรได้รับการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) สอดคล้องกับ วนัชพร วงศ์ประชา (2552) ได้ศึกษาเรื่อง การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: กรณีศึกษา โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 ทั้งนี้ยังสอดคล้องผลการวิจัยของ มนพ กสกลศิลป์ศิริ (2553) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณภาพครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยได้สังเคราะห์ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปว่า กระบวนการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) ขั้นสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการพัฒนา 2) ขั้นคัดเลือกวิธีการพัฒนา 3) ขั้นการดำเนินการพัฒนา ประกอบด้วย (1) การให้ความรู้ (2) การนำความรู้ไปใช้ (3) การเสริมแรง (4) การนิเทศติดตาม และ (5) การประเมินผล และ 4) ชั้นวิเคราะห์และสรุปผลการพัฒนา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มนพ กสกลศิลป์ศิริ (2553) ได้พิจารณากำหนดและประเมินทางเลือกเพื่อนำสู่การปฏิบัติที่เชื่อมั่นว่าจะสามารถแก้ปัญหาและเกิดสภาพที่คาดหวังได้ ซึ่งปรากฏได้ 2 ทางเลือก คือ 1) การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง และ 2) สถานศึกษาจัดกิจกรรมที่เหมาะสม สอดคล้องความต้องการ

2. ผลการปฏิบัติตามแผน

2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการชี้แนะตนเอง กลุ่มเป้าหมายรู้จักวิธีการวิเคราะห์ตนเอง สามารถกำหนดวิธีการและวางแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้ สอดคล้องกับ Guskey (2000) ได้เสนอ “ตัวแบบพัฒนานิวชาชีพ” เพื่อการให้มีทางเลือกและมีโอกาสที่จะเพิ่มพูนความรู้และทักษะทางวิชาการ ตัวแบบสำคัญในการพัฒนานิวชาชีพในกิจกรรมและในรายบุคคล (Individual Learning) ตัวแบบกิจกรรมแนะนำเป็นรายบุคคลเป็นการที่บุคคลกำหนดเป้าหมายพัฒนานิวชาชีพของตนเอง และเลือกกิจกรรมที่เชื่อว่าจะทำให้บรรลุเป้าหมายได้ และ มนพ กสกลศิลป์ศิริ (2553) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณภาพครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการร่วมกันพิจารณากำหนดและประเมินทางเลือก เพื่อนำสู่การปฏิบัติที่เชื่อมั่นว่าจะสามารถแก้ปัญหาและเกิดสภาพที่คาดหวังได้ทางเลือก คือ การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจในหลักการและทฤษฎี การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ สอดคล้องกับผลการวิจัยหลายท่าน ได้แก่ มนพ สกลศิลป์ศิริ (2553) และ อาณัติ ราชโสม (2554) การประชุมเชิงปฏิบัติการสามารถพัฒนาครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับ Joyce and Showers (1995) และ Guskey (2000) พบว่า รูปแบบในการพัฒนาบุคลากร วิธีการ หรือ องค์ประกอบในการพัฒนาบุคคล คือ การเข้าร่วมประชุม การให้การอบรมระหว่างประจำการ การประชุมปฏิบัติการ หรือการสัมมนา การฝึกอบรม (Training) เช่น การอภิปราย การประชุมเชิงปฏิบัติการ การบรรยาย การสัมมนา การสาธิต การแสดงบทบาทสมมุติ และสถานการณ์จำลอง เป็นต้น

2.3 การศึกษาดูงาน พบว่า ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับบริบทของสถานศึกษา สอดคล้องกับ อาณัติ ราชโสม (2554) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน บ้านสวนอ้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยภูมิ เขต 2: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการการศึกษาดูงานเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสรุปได้ว่า ผู้ร่วมวิจัยสามารถจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งจะส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียนต่อไป

3. ผลการสังเกตผล พบว่า กลุ่มเป้าหมายสนใจการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ ตามกระบวนการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการวิจัยวงรอบที่ 2 มีกิจกรรม 2 ลักษณะ คือ 1) กิจกรรมที่ดำเนินการซ้ำ และต่อเนื่องจากวงรอบที่ 1 และ 2) กิจกรรมที่ร่วมกันพิจารณาและกำหนดขึ้นมาใหม่ พบว่า กลุ่มเป้าหมายสามารถ จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ โดยสามารถบูรณาการเชื่อมโยงสภาพปัญหา ความต้องการ เข้ากับเนื้อหาวิชา แล้วนำมาจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ตามความต้องการ ความสนใจ ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ มนพ สกลศิลป์ศิริ (2553) ซึ่งใช้กระบวนการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการหลักการ นิเทศแบบคลินิก การให้เพื่อนครูช่วยแนะนำ และการเสริมแรง ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับ Guskey (2000) ได้เสนอ “ตัวแบบพัฒนาวิชาชีพ” เพื่อการให้มีทางเลือกและมีโอกาสที่จะเพิ่มพูนความรู้และทักษะทางวิชาการ ซึ่งได้เสนอ ตัวแบบสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพ คือ ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring) ตัวแบบระบบพี่เลี้ยงเพื่อจะมีการพัฒนาวิชาชีพ เกี่ยวกับการจับคู่บุคคลระหว่างผู้มีประสบการณ์ มีความสำเร็จสูงกับบุคคลที่มีประสบการณ์และความสำเร็จน้อย พี่เลี้ยงจะแนะนำการตั้งเป้าหมายวิชาชีพ แลกเปลี่ยนความคิดและกลยุทธ์ในการทำงาน สังเกตการทำงานและ ให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ

4. ผลการสะท้อนผล พบว่า กระบวนการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สามารถพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยกระบวนการพัฒนาที่หลากหลาย ได้แก่ 1) ขั้นสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการพัฒนา 2) ขั้นคัดเลือกวิธีการพัฒนา 3) ขั้นการดำเนินการพัฒนา และ 4) ขั้นวิเคราะห์และสรุปผลการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับ Guskey (2000) ได้เสนอ “ตัวแบบพัฒนาวิชาชีพ” ตัวแบบสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพ คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนา (Participation) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะ สำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เพื่อพัฒนาครูในสถานศึกษาควรศึกษาหลักการวิจัย จรรยาบรรณผู้วิจัยและบทบาทของผู้วิจัยให้เข้าใจอย่างชัดเจน และนำไปใช้อย่างมั่นใจและเชื่อมั่นในหลักการมีส่วนร่วม

1.2 การพัฒนาครูเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องจึงควรดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) อย่างต่อเนื่อง

1.3 การพัฒนาครูเป็นการพัฒนาผู้ใหญ่ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์จึงต้องคำนึงถึง “หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่”

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่อำนวยความสะดวกให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าอย่างกว้างขวางและทั่วถึง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 สถานศึกษาควรกำหนดให้ครูมีแผนพัฒนาตนเอง ID Plan ทุกปี ซึ่งอาจจัดทำเป็นยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และดำเนินการวิจัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา และการพัฒนาการศึกษาต่อไป

2.2 ควรดำเนินการวิจัยโดยใช้ข้อมูลย้อนกลับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ครอบคลุม ทั้งครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งจะได้สารสนเทศที่รอบด้านและตอบโจทย์การจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการหรือรูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ).

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

มนพ สกลศิลป์ศิริ. (2553). การพัฒนาคุณภาพครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วันชพร วงศ์ประชา. (2552). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: กรณีศึกษาโรงเรียนอำนวยการศึกษาลังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอจอมทอง. (2560). รายงานการประเมินตนเอง (Self Assessment Report) ปีงบประมาณ 2560. เชียงใหม่: ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอจอมทอง.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2558). รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกที่สามของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). เอกสารงานวิจัยเรื่องการกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษากับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ศตวรรษที่ 21.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2560). รายงานการทดสอบการศึกษาระดับชาติด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน ครั้งที่ 1 ปีการศึกษา 2560. กรุงเทพฯ: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- อาณัติ ราชโสม. (2554). การพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนบ้านสวนอ้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยภูมิ เขต 2: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Guskey, Thomas R. (2000). *Evaluation Professional Development*. Thousand Oaks, California: Corwin press.
- Joyce, B. and Showers, B. (1995). *Student Achievement through Staff Development: Fundamental of School Renewal*. 2th ed. New York: Longman.